Uitvoerings-plan 2023

Concept

Inclusief een terugblik op de ontwikkelingen in 2022

Ten behoeve van Achterhoek Raad d.d. 12 december 2022

ambassadeurs

Inleiding

In september 2022 heeft de Achterhoek Raad de herziene Visie 2030 “Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit” unaniem vastgesteld. De Achterhoek Board is er trots op dat de visie zo breed gedragen wordt.
In de herziene Visie 2030 zijn de SDG’s verankerd en de ambities, doelen en streefwaarden aangescherpt. Daarnaast zijn expliciet de (ruimtelijke) opgaven in het landelijke gebied opgenomen, want regie op een gebiedsgerichte aanpak voor de ruimtelijke opgaven is nodig. Het Rijk heeft de provincie daarin een belangrijke taak gegeven. Vanuit 8RHK ambassadeurs zijn we hier nauw bij betrokken, om zo gezamenlijk tot een goede aanpak voor de Achterhoek te komen.

In het voorliggende uitvoeringsplan schetsen we per thema eerst de ontwikkelingen in 2022, waarna we in gaan op de focus voor 2023.

Achterhoek Board

Terugblik 2022

De Board heeft naar aanleiding van de evaluatie van de samenwerking meerdere actiepunten opgepakt. De Visie 2030 is herijkt en er is een aanpak opgesteld om het thema landelijk gebied een plek te geven in de samenwerking. Hiervoor is een ‘Regiekamer landelijk gebied’ in oprichting; een regionaal schakelpunt in het netwerk waar de opgaven vanuit verschillende schaalniveaus samenkomen. Deze regie is des te urgenter nu er landelijk zoveel speelt en de provincies een belangrijke regierol hebben gekregen in de ruimtelijke opgaven. De uitdaging is om alle ruimtelijke trajecten in samenhang en onder een goede Governance vorm te geven.
Om de verbinding met de Euregio’s en kansen voor Interreg sterker te maken, hebben de gemeentelijke Duitslandcoördinatoren een plek aan de thematafels gekregen. Daarnaast hebben we op het gebied van communicatie verbeteringen doorgevoerd. Zo is de website vernieuwd, is er een algemene folder over 8RHK ambassadeurs gemaakt en een infographic die het wie, wat en hoe van de Achterhoekse Samenwerking in één oogopslag in beeld brengt. Beiden zijn in het Duits vertaald. Dit geldt ook voor de herziene Visie 2030. Mooi om te vermelden is dat onze sociale mediakanalen en nieuwsbrieven bovengemiddeld goed gelezen worden, ook in vergelijking met andere regio’s.
Zodra het vanwege corona weer mogelijk was, hebben we fysieke netwerkontmoetingen gehouden. Dit gebeurde onder meer op 23 mei voor alle Raadsleden.

Lentediner 2022 in Den Haag

In de herziene Visie 2030 hebben we de SDG’s geïntegreerd. We hanteren vijf overkoepelende SDG’s en meerdere specifieke SDG’s per thematafel. Er zijn inspiratiesessies gehouden bij diverse gemeenten, ondernemers en maatschappelijke organisaties, om zo tot een gedegen strategie en uitvoering te komen richting 2023.

Met het vaststellen van de herziene Visie 2030 in september is er een mooie basis gelegd voor een nieuwe Regio Deal-aanvraag. De aanvraag is medio november ingediend; begin 2023 horen we of deze gehonoreerd wordt.

Andere successen die we graag willen noemen zijn:

- De lobby tegen de Noordelijke aftakking van de Betuweroute is (voorlopig) succesvol. Er is veel inzet gepleegd richting het ministerie (met een bezoek van de staatssecretaris), Tweede Kamer (meerdere bezoeken en Kamervragen), verschillende landelijke media (o.a. Volkskrant, Trouw en Financieel Dagblad) en alle stakeholders binnen en rondom onze eigen regio. Ook de Achterhoek Raad heeft hierin een belangrijke bijdrage geleverd.
- Een stevige lobby voor de RegioExpres heeft ertoe geleid dat Rijk en provincie gezamenlijk 150 miljoen euro hebben uitgetrokken voor de realisatie hiervan. Zowel de provincie als het Rijk hebben 75 miljoen euro voor de treinlijn uitgetrokken. Er is dit jaar veel lobbywerk verricht om dit te bereiken. Onder andere met het Lentediner, bespreking in vele ambtelijke overleggen met de provincie en het ministerie, en door het meermaals succesvol laten stellen van vragen in de Tweede Kamer
- We kijken tevreden terug op het Lentediner van 18 mei. De focus lag op verbetering van de bereikbaarheid, als belangrijke voorwaarde voor onze opgaven op het gebied van woningbouw en arbeidsmarkt. We ontvingen positieve reacties vanuit zowel de Tweede Kamerleden, de provincie Gelderland als van deelnemers uit de Achterhoek zelf. Onze boodschap over de RegioExpres is geland in het NOS journaal, Radio 1 journaal en bij Omroep Gelderland, Regio8, de Gelderlander en meerdere regionale weekbladen.
- De Achterhoek is gekozen als één van de vier kandidaten die meedoen aan de Eo Wijersprijsvraag 2022-2023, met als thema ‘Waar Wij Willen Wonen’. Dit is een regionale ontwerpprijsvraag over het landschap: Hoe versterken we de ruimtelijke kwaliteit door de opgaven rondom droogte, energietransitie en transitie van de landbouw te koppelen aan onze woonopgave? Dit in samenhang met en door gebruik te maken van ons bodem- en watersysteem en dit tegelijkertijd te herstellen?
- N.a.v. van de Omgevingsagenda Oost-Nederland van het Rijk hebben we drie ruimtelijk ontwerpateliers georganiseerd om het verhaal van de Achterhoek te maken. Ook op deze manier laten we zien dat de Achterhoek een experimenteerregio is.
- In de zomer is de campagne ‘Onverwachte Hoek’ een samenwerking aangegaan met Betaald Voetbal De Graafschap BV. Dit heeft direct geleid tot een forse toename van het aantal volgers op de sociale mediakanalen van Onverwachte Hoek. Het doelbereik van de website ligt fors hoger dan landelijk. De top vijf van steden is Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Den Haag en Arnhem. Met deze samenwerking faciliteert De Graafschap dat 8RHK ambassadeurs bij onder meer uit- en thuiswedstrijden activiteiten voor de campagne onverwachtehoek.nl kan organiseren. Hiervoor is er een ruimte ‘Onverwachte Hoek’ op de eerste verdieping van het stadion. Inmiddels hebben we al veel partners (bedrijven, organisaties en overheden) kunnen contracteren en voldoen we ruimschoots aan de financiële doelstelling.

RegioExpres

- Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen hebben wij een two-pager geschreven met de belangrijkste aandachtspunten vanuit de Achterhoek om mee te nemen in de uitwerking van coalitieakkoorden.
- Free publicity is ontstaan met (bijna) maandelijkse content in artikelen op Overheidvannu.nl, een platform vanuit het ministerie dat andere regio's inspireert hoe met de Regio Deal om te gaan. De Achterhoek is een van de vier uitgekozen regio's vanwege onze productieve, coöperatieve aanpak: https://www.overheidvannu.nl/dossiers/in-de-regio.
- Er zijn 22 nieuwe projecten goedgekeurd in 2022 (peildatum november 2022).
- Stichting SmartHub is opgericht. Hierin zijn verschillende initiatieven zoals Smarthub Young Talent, Smarthub Development en Smarthub Incubator Industry ondergebracht.

Focus 2023

Uitvoeren van de Visie 2030
De Achterhoek Raad heeft de herziene Visie 2030 in september vastgesteld. We blijven volop aan de slag om de doelen in de Visie te realiseren. Hiervoor zullen met name de thematafels initiatieven en projecten ontwikkelen. Maar zeker zo belangrijk zijn onze lobbyactiviteiten. De Board zal hierop sterk inzetten.

Nieuwe Regio Deal
In november hebben we de aanvraag voor een nieuwe Regio Deal ingediend. Naar de besluitvorming begin 2023 toe vraagt dat om een effectieve lobby. Als we een Deal mogen sluiten, zullen we samen met het Rijk en partners in de regio de details gaan uitwerken tot een definitieve Deal. Vanaf medio 2023 verwachten we dan te kunnen starten met de uitvoering. Ook zal de verantwoording -meer dan de huidige Deal- de nodige aandacht vragen omdat de Regio Deal in deze tranche wordt uitgekeerd als specifieke uitkering. Mochten we geen Deal kunnen sluiten, dan zullen we alle pijlers zetten op een aanvraag voor de vijfde tranche van de Regio Deal. We zullen in beide gevallen meer gaan inzetten op samenhang met andere Rijksprogramma's zoals het Nationaal Programma Landelijk Gebied, Klimaatfonds, het Integraal Zorg Akkoord en vele andere.

Gebiedsgerichte aanpak voor ruimtelijke opgave
Er speelt landelijk veel op ruimtelijk gebied en hierover zijn meerdere Kamerbrieven verschenen. Door deze ontwikkelingen heeft provincie Gelderland een andere rol gekregen en wordt zij gezien als regievoerder op de ruimtelijke opgaven in Gelderland. Daarvoor moet de provincie uiterlijk 1 juli 2023 een gebiedsprogramma bij het Rijk aanleveren waarin de 'ruimtelijke puzzel' is gelegd. In oktober 2023 worden daarover afspraken gemaakt met het Rijk, ook financieel. Grofweg betekent dit dat er keuzes voor ruimtelijke inrichting en ruimtegebruik moeten zijn gemaakt. Dit is een behoorlijke opgave waarin alle ruimtelijke opgaven een plek moeten krijgen. Het water- en bodemsysteem zal bovendien meer sturend worden voor de ruimtelijke ontwikkeling. Klimaatadaptatie, energievoorziening, transitie van de agrarische sector en natuurherstel zullen grote impact op het landschap hebben, en gaan onze opgaven voor wonen, werken en mobiliteit raken. Dit vraagt om innovatieve oplossingen en vooral om zorgvuldige gebiedsprocessen, waarbij alle partijen in het gebied een rol hebben. Op regionaal niveau is de uitdaging om alle trajecten in samenhang en onder een goede Governance vorm te geven.

Sustainable Development Goals (SDG's) verder verankeren
Na de eerst stappen in 2022 gaan we in 2023 onze strategie verder uitwerken en implementeren. Nieuwe projecten en beleidskeuzes zullen moeten aangeven aan welke SDG's, zoals opgenomen in de Visie 2030, ze bijdragen. Daarnaast koppelen we de SDG's nadrukkelijk aan de nieuwe aanvraag voor een Regio Deal. In de Achterhoek Monitor gaan we het meten van Brede Welvaart koppelen aan de SDG's. Op dit punt zoeken we ook de samenwerking met provincie Gelderland en een aantal landelijke organisaties die met dezelfde transitie bezig zijn. We stimuleren gemeenten, ondernemers en maatschappelijke organisaties om gebruik te maken van de MAEX-tool en we bieden hun advies en inspiratie om eigen keuzes te kunnen maken op gebied van de SDG's. Tot slot gaan we meer communiceren over de SDG's waaraan we werken.

Inzetten op synergie en integraliteit
Dit blijft een aandachtspunt voor de Board. Het vraagt om anders kijken en werken, om cultuurverandering en nog meer verbinden. Net als vorig jaar willen we meer samenhang tussen de thema's zien én verbinding met de (landelijke) opgaven waar maatschappelijke organisaties, gemeenten en ondernemers in onze regio aan werken. Deze opgaven en doelen versterken of raken elkaar vaak en we willen ze sterker verbinden met de doelen binnen het netwerk van 8RHK, zodat een completer beeld ontstaat over waar we samen aan werken. Bijkomend voordeel is dat daarmee de democratische legitimatie vanuit de maatschappelijke organisaties binnen de samenwerking wordt versterkt. Zij hebben immers ook grote achterbannen zoals huurders- of patiëntenverenigingen en leerlingenraden.

Provinciale Statenverkiezingen
Samen met de adviseurs Public Affairs van de zeven gemeenten wordt een werkgroep ingesteld in aanloop naar de Provinciale Statenverkiezingen op 15 maart 2023. Ten eerste biedt de Achterhoek net als bij de gemeenteraadsverkiezingen 2022 een two-pager aan met de belangrijkste aandachtspunten om mee te nemen in de uitwerking van het Gelderse coalitieakkoord. Ten tweede overwegen we een Achterhoeks verkiezingsdebat te organiseren eind februari.

Smart Werken & Innovatie

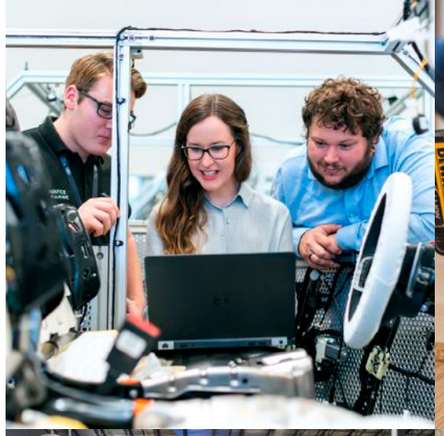
In 2030 is de arbeidsproductiviteit in de maakindustrie en agrosector verhoogd

Ontwikkelingen 2022

Open Innovatiesysteem
Het ecosysteem voor het open innovatie is verder ontwikkeld. Daarbinnen zijn verschillende projecten, initiatieven en leerkringen tot stand gekomen (zie verderop). In het najaar is een dynamische 3D-mindmap opgeleverd, inclusief 'praatplaat' waarop de werking van het ecosysteem wordt uitgelegd. De drie innovatiecentra (De Steck, CIVON/SHII en De Marke) waren vanzelfsprekend al bekend, maar nu is voor maakindustrie en agro ook helder gemaakt wat alle relevante projecten, initiatieven en verbinders zijn. Dit wordt in de 3D-mindmap op digitale en interactieve wijze inzichtelijk gemaakt. Daardoor is het mogelijk om rollen beter op elkaar af te stemmen en zijn nieuwe initiatieven beter in het huidige ecosysteem in te passen. Het belangrijkst: verbinders in het netwerk kunnen elkaar nu makkelijker vinden en bedrijven en initiatieven sneller bedienen. Met de genoemde 3D-mindmap worden ook de hiaten en ontwikkelkansen voor het open innovatiesysteem duidelijk die vragen om doorontwikkeling in 2023 en verder.

Productie van de toekomst
Het in 2021 gestarte project Fieldlab Digital Twinning is voortgezet en het project Additive Manufacturing gestart. Vanuit de eerder ontwikkelde strategie Artificial Intelligence is een concrete aanpak gestart en ook op Cybersecurity loopt er nu een regionale aanpak. In het project Fieldlab Digital Twinning doen koploperbedrijven ervaring op met digital twinning, een werkwijze waarbij een digitale replica van een industrieel proces wordt gebouwd, waarop besluiten voor het échte proces kunnen worden gebaseerd. Door een langere aanloopperiode vanwege Covid-19 heeft het project een langere looptijd, namelijk tot eind 2023. Het project Additive Manufacturing is gericht op het delen van kennis en ervaringen door bedrijven met additive manufacturing: het proces van het – laag voor laag en dus zonder restafval – opbouwen/maken van voorwerpen, zoals 3D-printen. Het project heeft een koppeling met het onderwijs en een Leven Lang Ontwikkelen. Doel is namelijk om ook een leerlijn te ontwikkelen voor huidige studenten en bestaand personeel. In het project wordt aansluiting gezocht met een 3D-metaalprintproject in Bocholt. Binnen de aanpak Artificial Intelligence (AI) heeft 8RHK ambassadeurs in juni 2022 een goed bezocht congres georganiseerd om partners uit de regio kennis te laten maken met AI. Niet alleen voor de sectoren maakindustrie en agro, maar ook voor zorg/gezondheid, onderwijs, mobiliteit, overheid en bouw is AI relevant. Momenteel wordt het vervolg van dit congres opgepakt binnen de sectoren maakindustrie (door leerkringen), agro (vanuit innovatiecentrum De Marke), onderwijs (vanuit Onderwijs & Arbeidsmarkt) en zorg (op het gebied van data). Op cybersecurity loopt er een brede leerkring en is er een intervisiegroep waarin enkele bedrijven een intensievere samenwerking aangaan

Innovatie voor maatschappelijke vraagstukken
In de herziene Visie 2030 is opgenomen om met ons innovatief vermogen bij te dragen aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Een nieuw project dat hier direct uitvoering aan geeft is Startup in Residence. Het project brengt startups en overheden met elkaar in contact door het organiseren van maatschappelijke challenges. Overheden kunnen hiermee hun innovatiekracht vergroten en startups leggen door deelname de basis voor hun bedrijf. Bovendien wordt er een maatschappelijk vraagstuk opgelost. Een actueel maatschappelijk vraagstuk

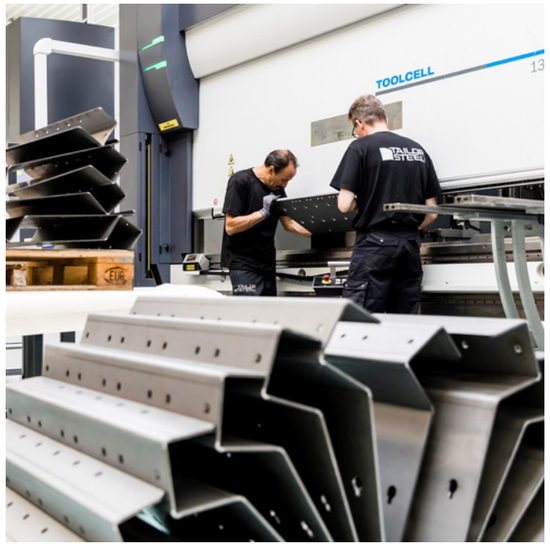

dat in de tweede helft van 2022 heel nadrukkelijk vanuit de tafels Smart werken & Innovatie en Circulaire economie & Energietransitie gezamenlijk is opgepakt, is de energiecrisis. Dit gebeurde onder meer door middel van een aanpak á la 'Achterhoek Verbindt' die ook tijdens de Covid-19 crisis is ingezet, dus met expertsessies, videocasts en leerkringen.

Stage- en afstudeerregio
In 2022 is SmartHub Achterhoek 'SmartHub Young Talent' geworden, met nog meer focus op het ondersteunen van bedrijven bij het aantrekken van jong talent. Om de verschillende SmartHub-initiatieven (Young Talent, Development en Industry Incubator) te ontzorgen, te laten doen waar ze goed in zijn en verder te laten bloeien, is stichting SmartHub opgericht. De stichting faciliteert en steunt de initiatieven in hun doorontwikkeling en samenhang. Ze dient als 'kapstok' voor projecten met als doel het vergroten van de aantrekkelijkheid van de Achterhoek als innovatieve ontwikkel- en werkregio. De SmartHub-initiatieven dragen – naast de opbrengsten vanuit Onderwijs & Arbeidsmarkt – ook bij aan *'inventief vakmanschap en de werknemers van de toekomst door sociale innovatie'*. *'Door sociale innovatie'* is in de herziene Visie 2030 toegevoegd. Andere voorbeelden die daar in 2022 aan hebben bijgedragen zijn: de leerkringen in het kader van de MKB-deal waarbij MKB-ers ondersteund worden in het verhogen van de arbeidsproductiviteit; het Smart Business Center met zijn bedrijfsprojecten, crossovers in mbo-opleidingen en leergangen; de Leergang Toekomstgericht Retailmanagement en Leiderschap die draait om kennisontwikkeling en sociale innovatie bij (retail) ondernemers en/of hun medewerkers en om hen te stimuleren en voor te bereiden op een Leven Lang Ontwikkelen.

Focus 2023

Inzet op SDG's
Voor Smart Werken & Innovatie zijn vanuit de herziene Visie 2030 vier SDG's van toepassing: Waardig werken en economische groei (SDG 8), Industrie, innovatie en infrastructuur (SDG 9), Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12) en Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17). Deze SDG's worden meegenomen in de vertaling van doelen naar projecten.

Gezamenlijke innovatie en crossovers tussen sectoren worden bevorderd. Het netwerk buiten onze regio wordt verder ontwikkeld. De Achterhoek is hét open innovatiesysteem van Nederland
De doorontwikkeling van het open innovatiesysteem heeft voor de komende periode de volgende speerpunten:
- Het ontwikkelen van een effectieve strategie voor het bereiken en langduriger betrekken van het brede MKB in het innovatiesysteem.
- De verdere verrijking en uitwisseling van het Achterhoekse innovatiesysteem met andere innovatiesystemen en relevante spelers in de Achterhoek en daarbuiten (in binnen- en buitenland), vanuit de inhoud van projecten en initiatieven.
- Het signaleren en benutten van crossovers tussen sectoren en thema's, ook als creatieve impuls voor extra innovatie (zie ook hieronder bij de doelstelling 'bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken').

De Achterhoek ontwikkelt en implementeert de productie van de toekomst door technologische innovatie
- Het uitbouwen van de al ingezette acties op relevante sleuteltechnologieën (zoals digital twinning en additive manufacturing) en het vergroten van de impact daarvan voor de Achterhoek.
- Het – in opvolging van het congres Artificial Intelligence van juni 2022 – doorzetten van de aanpak digitalisering en kunstmatige intelligentie (passend bij omvang en ontwikkelingsfase van bedrijven en instellingen), ook als randvoorwaarde voor doorontwikkeling op cruciale onderwerpen als cybersecurity.
- Het uitbreiden van de aanpak cybersecurity, waarbij ook toeleveranciers in de productieketen worden betrokken én bedrijven aansluiting vinden bij expertisecentra.
- De verbinding – in projecten en initiatieven – van technologische en sociale innovatie, omdat sociale innovatie veelal randvoorwaarde is voor de implementatie van technologische innovatie.

De Achterhoek draagt met haar innovatief vermogen bij aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken
Speerpunten voor de komende periode zijn vooral gericht op het benutten van crossovers:
- Het doorzetten van de route die samen met Circulaire economie & Energietransitie is ingezet op het onderwerp van de energiecrisis en energietransitie, in een goede balans tussen korte- en langetermijnoplossingen.
- In 2023 wordt verder actief verkend hoe we kunnen bijdragen aan:
  - Het slimmer benutten van grondstoffen/circulariteit (samen met Circulaire economie & Energietransitie).
  - Innovatie in de bouw (samen met Wonen & Vastgoed).
  - Arbeidsmarktpositionering en vakmanschap/Leven Lang Ontwikkelen/inclusie (samen met Onderwijs & Arbeidsmarkt).

De Achterhoek is dé stage- en afstudeerregio van Nederland
- Het – in afstemming met het thema Onderwijs & Arbeidsmarkt – doorontwikkelen van de verschillende SmartHub- initiatieven (Young Talent, Development en Incubator Industry) met als doel het vergroten van de aantrekkelijkheid van de Achterhoek als innovatieve ontwikkel- en werkregio.
- Het afwegen van scenario's en bepalen van een effectieve en doelmatige vorm (incl. go-nogo) van een regionaal traineeship.

De Achterhoek beschikt over inventief vakmanschap en werknemers van de toekomst door sociale innovatie
- De verbinding van technologische en sociale innovatie en het waar mogelijk aanhaken van onderwijs- en kennisinstellingen en studenten in projecten en initiatieven.
- Al lopende sociale innovatie in bestaande projecten en initiatieven meer zichtbaar maken en 'social design' hanteren als apart aandachtspunt (bv. in projecten en initiatieven waarin veranderende bedrijfs- en dienstverleningsprocessen of verdien- en waardemodellen aan de orde zijn).
- Actieve uitwisseling met Onderwijs & Arbeidsmarkt op projecten/onderwerpen waar technologische innovatie een bijdrage kan leveren aan vakmanschap/Leven Lang Ontwikkelen/inclusie.

Onderwijs & Arbeidsmarkt

In 2030 zijn vraag en aanbod op de arbeidsmarkt meer in evenwicht

Ontwikkelingen 2022

De arbeidsmarkt heeft behalve met de huidige krapte ook op de lange termijn steeds meer te maken met grote vraagstukken. De uitdaging voor de tafel is om zowel de actualiteit als de lange termijn goed in het vizier te houden. Beleid en activiteiten van de thematafel richten zich op een optimale aansluiting/ samenwerking van onderwijs en arbeidsmarkt. Nadruk ligt daarbij op het verhogen van arbeidsproductiviteit, verhogen van arbeidsparticipatie, verminderen van arbeidsmigratie (uit de regio) en positionering van de arbeidsmarkt ten behoeve van instroom en behoud van medewerkers in de regio.

Regulier opleiden (voorheen: kiezen voor techniek en zorg)
Regulier opleiden richt zich op het totale traject van het opleiden van het jonge kind tot aan de eerste stap op de arbeidsmarkt.
Het visiedocument en meerjarenplan, met verbreding van de scope van kiezen voor techniek en zorg naar regulier opleiden, is vastgesteld. Er zijn verschillende activiteiten ontwikkeld vanuit het techniekpact. Het Servicepunt Techniek (SPT) is doorontwikkeld, er is een inventarisatie gedaan naar succesvolle activiteiten t.b.v. keuzemomenten in het VO, er is ingezet op vrouwen en meisjes in de techniek en de uitrol van de week van de techniek over meerdere gemeenten is haalbaar gebleken. Tot slot is er verkend op welke wijze wij de zorgsector meer aandacht kunnen geven. Hierbij wordt nauw opgetrokken met de zorgondernemers aan de tafel en de werkgeversvereniging Zorg en Welzijn.

Bouwvrouwen van BINX Smartility, BOUKE ,De Naobers, WSi techniek, WAM & VanDuren Bouwgroep

Leven Lang Ontwikkelen 23+ (LLO)
Met een Leven Lang Ontwikkeling dragen we bij aan de arbeidsmarktparticipatie en het verhogen van de productiviteit. Dit om de arbeidsmarkt structureel sluitend te maken en te houden waardoor deze beter functioneert. Hoofdlijnen zijn flexibel en responsief onderwijs, een goede infrastructuur en brede bij- en omscholingstrajecten. De projecten zijn gemonitord en er is gekeken waar ze elkaar kunnen versterken. Waar mogelijk is een eerste slag gemaakt om (lopende) projecten onderling met elkaar te verbinden. Dit gebeurt in het project Routekaart, dat komend jaar de resultaten laat zien. We hebben geanalyseerd waar knelpunten ontstaan op het vlak van LLO voor de energietransitie, en verkend welke oplossingen er nodig zijn. Hierin wordt samen opgetrokken met het Servicepunt Techniek (SPT). Het Regionaal Mobiliteitsteam (RMT) is gestart met het implementeren van de uitkomsten van het ontwikkelteam. Het onderzoek naar regionale samenwerking loopbaanontwikkeling is gestart.

Inclusieve arbeidsmarkt/RWB (Regionaal Werkbedrijf)
Een inclusieve arbeidsmarkt en het RWB dragen bij aan het verhogen van de arbeidsparticipatie.
De strategische agenda en het uitvoeringsplan RWB zijn vastgesteld. We hebben de arbeidsmarktinfrastructuur zodanig ingericht, dat niemand verdwaalt en iedereen tijdig toegang krijgt tot passende ondersteuning als dat nodig is. Het project

Jolien Heeman met Noor (links) en Jennifer tijdens de Week van de Techniek, april 2022

Perspectief op Werk is afgerond en het project Digivaardige Achterhoekers gestart. Het RMT ontwikkelt zich naar tevredenheid en biedt een mooie basis om op door te bouwen. Het project de Rode Loper t.b.v. het Gelrepact is afgerond. Er volgt een verkenning voor een doorontwikkeling.

Arbeidsmarktpositionering
De arbeidsmarktpositionering is een nieuw speerpunt in de herziene Visie 2030. Doel is het beperken van de arbeidsmigratie uit de regio, het vergroten van de instroom naar, en behoud van medewerkers in de regio. Dit speerpunt vraagt om nauwe samenwerking met andere thematafels.

Bovenregionale samenwerking
De bovenregionale samenwerkingsverbanden waarin wij vanuit de thematafel participeren worden zorgvuldig gekozen. Zij moeten complementair zijn aan de activiteiten van de

tafel en passen binnen de speerpunten. Dit jaar is er met de andere Gelderse arbeidsmarktregio's een start gemaakt met het vormgeven van de samenwerking op het gebied van LLO en bestrijding arbeidsmarktkrapte. Dit krijgt vorm binnen het Gelrepact. We werken structureel aan het uitbouwen van de samenwerking met hogescholen op het gebied van activiteiten, zoals het Saxion StadsLAB, en via gastcolleges binnen de curricula. Samen met gemeente Enschede hebben we de aanvraag voor het Interreg VI project EDL (Euregionale Doorlopende Leerlijn) voorbereid.

Focus 2023

Inzet op de SDG's

We zetten in op vier SDG's: Kwaliteit onderwijs (SDG 4), Eerlijk werk en economische kansen (SDG 8), Ongelijkheid verminderen (SDG 10) en Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17). In 2023 kijken we hoe we deze SDG's kunnen verbinden aan de doelen en activiteiten van de thematafel; onze speerpuntgroepen gaan de vertaalslag maken.

Regulier Opleiden

- Ontwikkelen van activiteiten om het beroepsbeeld van jongeren voor techniek, zorg en onderwijs positief te beïnvloeden. Te vaak blijkt dat jongeren een niet-realistisch beeld hebben van beroepen in deze sectoren. Met de inzet van verschillende activiteiten willen we de beeldvorming en interesse voor deze beroepen positief beïnvloeden.
- De samenwerking tussen regionale werkgevers intensiveren bij het ophalen van levensechte, praktijkgerichte vraagstukken en opdrachten voor leerlingen van PO en VO.
- Verkennen en indien mogelijk onderzoek doen naar de stand van reken- en taalvaardigheden van Achterhoekse leerlingen.
- Ontwikkelen van activiteiten onder het techniekpact om de lopende activiteiten te borgen. Het gaat hier om: Week van de techniek, Techniekdag, doorontwikkeling netwerk Vrouwen in techniek, First Lego League.

Leven Lang Ontwikkelen

- Er wordt een kwartiermaker aangesteld om de regionale samenwerking Loopbaanontwikkeling verder te verkennen en vorm te geven (samen met speerpunt Inclusieve Arbeidsmarkt). Hij of zij maakt de eerste aanzet om te komen tot een ontschotte infrastructuur voor een toekomstbestendige arbeidsmarkt die gedurende de hele loopbaanontwikkeling nodig is. De basis hiervoor is de werkvorm van het Regionaal Mobiliteitsteam (RMT).

De koppeling met Smart werken & Innovatie is hier van belang.

- Uitrol projecten Gelrepact, ook in relatie tot de inclusieve arbeidsmarkt. Het Gelrepact zet in op de lijnen LLO en bestrijding krapte op de arbeidsmarkt. De stuurgroep zal bestaan uit leden van het speerpunt LLO en leden van het speerpunt Inclusieve Arbeidsmarkt. Projecten zijn: HR-Vouchers, Rode Loper en Leercultuur MKB.
- Optimale afstemming met de verbindingen tussen het Rijk en de Arbeidsmarktregio .

Inclusieve Arbeidsmarkt

Uitvoeren van de opgestelde strategische agenda via het bijbehorende uitvoeringsplan. Hoofdlijnen hiervan zijn:

- Het onbenut Arbeidspotentieel wordt in beeld gebracht om inzicht te krijgen in deze doelgroep en we kijken welke bijdrage(n) de samenwerkingspartners daaraan kunnen leveren. Inzicht alleen is niet genoeg, we zullen ook nagaan aan welke (extra) interventies in de begeleiding naar werk behoefte is en deze organiseren.
- Aandacht voor jongeren. Leidend hierbij is het Actieplan Achterhoekse Jongeren. Er bestaan goede afspraken over de in gezamenlijkheid te organiseren dienstverlening en de rol van de samenwerkende partijen. In de praktijk blijkt dat er jongeren zijn waarvoor desondanks geen oplossing gevonden wordt. Het doel is tweeledig: oplossingen creëren voor individuele jongeren en inzichtelijk maken waar onze afspraken bijgesteld moeten worden.
- Inzet op Digivaardigheid. De steeds verdergaande digitalisering maakt dat digitale vaardigheid een basiscompetentie is geworden om te kunnen functioneren in de maatschappij. In 2022 zijn we gestart met het project Digivaardige Achterhoekers voorde ontwikkeling van deze vaardigheden bij inwoners. In 2023 rollen we dit project verder uit. Er is hierbij een nauwe samenhang met het onderwerp laaggeletterdheid en samenwerking met De Gezondste Regio.
- Inzet op laaggeletterdheid. Ontwikkelen van een aanvullend aanbod voor werkgevers en evaluatie van de methode Klasse!

Arbeidsmarktpositionering

- Ontwikkelen van een meerjarenplan t.b.v. instroom, doorstroom en behoud van medewerkers voor de regio.
- Opzetten eerste projectplan(en), waaronder het HR voucher project vanuit het Gelrepact en de verkenning aantrekken en behouden internationaal talent voor de regio, naar goed voorbeeld van de regio's Nijmegen, Food Valley en Twente.
- Communicatie vanuit verschillende projecten en initiatieven verknopen ten behoeve van een optimaal bereik rondom arbeidsmarktpositionering, binnen en buiten de regio.
- Binnen deze ontwikkelingen zoeken we op inhoud de afstemming en samenwerking met de andere tafels en de campagne Onverwachte Hoek.

Bovenregionale samenwerking.

- Samenwerking binnen het Gelrepact, met uitrol (boven) regionale projecten en bevordering leercultuur in het MKB. Verder uitbouwen van samenwerking met Gelderse Arbeidsmarktregio's.
- De Interreg VI aanvraag Euregionale Doorlopende Leerlijn (EDL) indienen/uitvoeren samen met Twente
- Verder bouwen aan de relatie met HAN, Saxion en Radboud Universiteit. Verkennen van aansluiting bij groeifondsen lopend via deze instellingen.
- Afstemming met de Duitslandcoördinatoren hoe we beter bij grensoverschrijdende onderwerpen kunnen aanhaken.

Mobiliteit & Bereikbaarheid

In 2030 is er duurzaam, betrouwbaar en toegankelijk vervoer voor iedereen

Ontwikkelingen 2022

Bereikbaarheid via de weg
In 2022 hebben we in samenwerking met provincie Gelderland de voor de N18 de voorgestelde bouwstenenaanpak opgepakt en uitgewerkt. De bevindingen van deze aanpak zijn met de Achterhoek Raad gedeeld op 26 september 2022. De Achterhoek Board deed hier een voorstel tot wijziging van de N18-passage in de Achterhoek Visie 2030, om “de N18 blijvend door te ontwikkelen tot een regionale doorstroomweg, met een goede ontsluiting van en naar (economische) kerngebieden en het aanbrengen van verbeteringen die bijdragen aan de doorstroming, verkeersveiligheid en tijdwinst”. De Achterhoek Raad heeft dit voorstel geamendeerd. Met het amendement is toegevoegd dat de ambitie van een N18 met 2x2 rijstroken, 100 km p/u en ongelijkvloerse kruisingen of een aanvaardbaar alternatief, als stip op de horizon overeind blijft.

Binnen de A12-Alliantie hebben wij met provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en regio Arnhem-Nijmegen samengewerkt aan een onderzoek hoe we als organisaties beter op elkaar kunnen aansluiten en meer integraal (koppeling met woningbouw, werkgelegenheid etc.) kunnen samenwerken. De resultaten hiervan worden z.s.m. met de bestuurders besproken.

Spoorlijn Arnhem-Doetinchem

Vanuit de werkgeversaanpak hebben we gewerkt aan het verduurzamen van het woon-werkverkeer. Inmiddels is het woon-werkverkeer van bijna 14.000 werknemers in beeld gebracht. Deze data wordt gebruikt om met werkgevers, organisaties en overheden concrete vervolgstappen te zetten en om werknemers te stimuleren van duurzaam vervoer gebruik te maken. Denk hierbij aan het gebruik van een app om duurzaam reisgedrag te meten en te stimuleren, de koppeling met (deel) vervoersmodaliteiten of het aangaan van samenwerkingen op strategische locaties.

Voor de fietsverbinding Gendringen-Doetinchem-Dieren wordt eind dit jaar een onderzoek opgeleverd dat bestuurlijk wordt voorgelegd. Voor de fietsroute Emmerich – Doetinchem – Zevenaar hebben we nieuwe contacten gelegd bij de door de Euregio georganiseerde stakeholderssessies en is er een plan van aanpak opgesteld. In 2023 willen we een verkennend onderzoek naar een corridoraanpak starten. Dit zal in beeld moeten brengen wat nodig is om de realisatie van dit tracé te bevorderen.

Bereikbaarheid met het OV
Samen met provincie Gelderland hebben we een succesvolle lobby gevoerd voor de RegioExpres. Rijk en provincie hebben gezamenlijk 150 miljoen euro uitgetrokken voor realisatie hiervan. Daarnaast is een verkenning naar de potentie van een doorkoppeling van de lijn Winterswijk-Zutphen-Apeldoorn uitgevoerd. De potentie voor doorkoppeling van deze lijn is n.a.v. de resultaten van dit onderzoek onvoldoende. Als Achterhoek verbinden we hier echter een andere conclusie aan en zetten we de lobby voort.
In 2022 is een werkgroep OV opgezet die de gehele systeemketen blijft monitoren en zich namens de Achterhoek bezighoudt met actuele en toekomstige zaken rondom het OV. Diverse accounthouders, bestuurders en organisaties nemen hieraan deel.

Fijnmazige bereikbaarheid
Vanuit diverse programma’s en projecten is bijgedragen aan het nader vormgeven van de Achterhoek Deelvervoer Coöperatie (ADC). Een hechtere samenwerking met de organisatie ZOOV leek een logische keuze. Dit omdat ZOOV al veel ritten binnen de Achterhoek verzorgt (o.a. HaltetaxiRRReis en Wmo) en omdat ZOOV een op zichzelf staande en solide organisatie is.
De Netmobiel-app is omgevormd tot de GAON-app en de voorbereidingen voor de marketingcampagne zijn in volle gang. De GAON-app is voor iedereen gratis te downloaden en men kan daarin nu al een reis plannen, boeken en betalen. Met de implementatie van de GAON-app is het project Netmobiel voltooid. Eind dit jaar worden ook de deelauto’s ontsloten in de GAON-app en begin 2023 de deelfietsen.

In het najaar van 2022 rijden er zes elektrische deelauto’s van GAON. Nieuwe partijen hebben zich gemeld en dit jaar hebben we meerdere “communities” aan het GAON-concept verbonden. Daarnaast staan er 45 deelfietsen op zeven OV-stations. Het aanbod wordt eind 2022 uitgebreid met onder meer elektrische deelfietsen op diverse toeristische locaties.
In 2022 zijn we gestart met het in kaart brengen van de laadbehoefte bij de ondernemers, hierbij leggen we de focus op de bedrijventerreinen. Binnen de werkgroep Duurzame Mobiliteit wordt het verder uitrollen van de noodzakelijke laadinfrastructuur per gemeente en op regionaal niveau gemonitord en de gegenereerde data wordt gebruikt om strategische beslissingen te nemen. Einddoel is een regionaal dekkend laadnetwerk.

In 2022 hebben we een onderzoek uitgevoerd dat enkele potentiële locaties voor mobiliteitshubs in de Achterhoek in kaart bracht. Deze worden nader onderzocht op hun haalbaarheid.

Focus 2023

Inzet op de SDG's

We zetten de komende periode in op vier SDG's: Betaalbare en duurzame energie (SDG 7), Industrie innovatie en infrastructuur (SDG 11), Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11) en Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17). We gaan deze doelen verbinden met de doelen en activiteiten van de thematafel, waarna passend beleid en bijbehorende activiteiten volgen.

Bereikbaarheid via de weg

- Wat betreft de N18 zullen we ons blijven inzetten op de doelen en ambities in de herziene Visie 2030.
- Naar aanleiding van het onderzoek naar intensievere samenwerking binnen de A12 Alliantie, kijken we bestuurlijk waar we vervolgstappen voor een efficiëntere samenwerking kunnen zetten. De focus binnen deze alliantie ligt vooral op het structureel gezamenlijk oppakken van regiogrensoverschrijdende onderwerpen rondom de A12-A18/N18 corridor in combinatie met de A3 en ViA15 en om de problemen daaromheen zoveel mogelijk te verkleinen, dan wel te voorkomen.
- Voortzetten van de werkgeversaanpak bij het woon-werkverkeer samen met de mobiliteitsmakelaars, met als doel om steeds meer ondernemers en werknemers te stimuleren tot duurzaam vervoersgedrag. Ook stimuleren we actief het gebruik van een app voor duurzaam reizen.
- Inzet van logistiek makelaars die voor o.a. de Achterhoek onderzoeken hoe de goederenvervoerstroom en het zakelijk verkeer over de wegen van en naar de Achterhoek efficiënter en effectiever kan gaan plaatsvinden. Daarnaast zullen zij zich richten op de laadinfrastructuur-behoeften van bedrijven.
- De verkenning van de fietsroute Emmerich-Doetinchem-Zevenaar moet nog worden uitgevoerd. De bevindingen, evenals die van de route Gendringen-Doetinchem-Dieren, koppelen wij in 2023 aan de Achterhoek Raad terug. De focus ligt daarbij o.a. op het samenhangend benutten van kansen en ontwikkelingen in het gebied. We zetten in op een corridoraanpak. De intentie is om in 2023 ook te starten met verkenningen naar de andere prioritaire fietsverbindingen: Doetinchem-Groenlo (via Varsseveld en Lichtenvoorde) en Lichtenvoorde-Aalten-Bocholt.
- Verbeteren van potentiële LZV-routes en knelpunten. Om dit te realiseren wordt nader contact gezocht met andere gemeentelijke partners (o.a. gemeente Montferland).

Bereikbaarheid met het OV

- Betrokken blijven bij de realisatie van de RegioExpres.
- Voortzetten lobby naar realisatie van de doorkoppeling spoorlijn Winterswijk-Zutphen-Apeldoorn.
- De werkgroep OV blijft de kwaliteit en robuustheid van de gehele systeemketen monitoren om zicht te houden op de OV-bereikbaarheid van en in de Achterhoek. In 2023 starten we hiervoor een landelijke lobby.

Fijnmazige bereikbaarheid

- Met een toekomstgerichte blik proberen we in de nieuwe samenwerking ADC/ZOOV het coöperatieve gedachtegoed goed in te bedden. De komende periode zal de organisatie van ADC/ZOOV nader worden uitgewerkt. De diverse slimme mobiliteitsprojecten en programma's worden nu al via deze organisatie opgepakt en uitgevoerd. Belangrijk is dat ook de activiteiten rondom uitbreiding van het fijnmazige netwerk en het pionieren op het gebied van MaaS door deze organisatie worden uitgevoerd.
- Bij de inzet op deelauto's, deelfietsen en deelscooters en het creëren van gemeenschappen voor slimme mobiliteit, komt in 2023 meer aandacht voor marktpartijen, aangezien zij zich ook steeds vaker bij de Achterhoekse gemeenten melden. We maken daarvoor een koppeling met ZOOV/ADC. Kleinschalige gemeenschappen blijven echter de sleutel tot succes om dergelijke initiatieven te laten slagen in een ruraal gebied, waardoor onze focus hierop zal blijven als het om de uitbreiding van ons netwerk gaat.
- GAON zal als platform gaan dienen voor alle vragen en antwoorden die ontstaan bij inwoners, werkgevers, werknemers, toeristen en anderen over slimme en duurzame mobiliteit in de Achterhoek.
- De marketingcampagne van GAON wordt begin 2023 gelanceerd om mensen bekend te maken met het merk en het platform GAON, maar ook met de functionaliteiten van de GAON-app.
- In 2022 is op diverse publieke (stations) en toeristische locaties in de Achterhoek gestart met het aanbieden van (elektrische) deelfietsen. Deze fietsen zijn in de GAON-app opgenomen. Eventuele uitbreiding van het aantal deelfietsen staat ook in 2023 op de agenda.
- Met het oog op een regionaal netwerk, wordt gefocust op het verder uitrollen van de noodzakelijke laadinfrastructuur per gemeente. Ook gaan we onderzoek doen naar obstakels rondom de laadbehoefte van ondernemers.
- Het komende jaar zetten we in op het HOV (Hoogwaardig Openbaar Vervoer) in de Achterhoek. Dit betekent dat we de koppeling van (H)OV, doelgroepenvervoer en MaaS als een integrale opgave beschouwen.
- We gaan onderzoeken welke opgaven en kansen er voor de in kaart gebrachte potentiële mobiliteitshubs zijn. Daarnaast wordt inzichtelijk gemaakt dat het een groot netwerk van hubs betreft. De hubs in Doetinchem (station), bedrijventerrein Varsseveld en Hub Lichtenvoorde (busstation) zullen de eerste grote mobiliteitshubs worden en dienen als voorbeeld.
- We zetten in op het aansluiten van onze GAON-app op overige landelijke MaaS-apps. De aansluiting met het Rijk, andere regio's, steden en MaaS-aanbieders wordt gezocht.
- Met onze Duitse partners onderzoeken we of er in onze grensregio een grensoverschrijdend 'MaaS-gebied kan worden gevormd. We kijken hierbij ook naar de mogelijkheden van een Interreg VI-project.

Wonen & Vastgoed

In 2030 is de woningmarkt in kwalitatief en kwantitatief opzicht toekomstbestendig en in evenwicht

Ontwikkelingen 2022

Actualiseren van de woningaanpak
In 2022 is een start gemaakt met het opstellen van een nieuwe regionale woonagenda 2023-2030. Doel hiervan is de bestaande visie op wonen te actualiseren, doelstellingen eventueel aan te vullen en scherper te formuleren en bovenal een vernieuwde, slimme strategie te ontwerpen. In deze nieuwe agenda wordt onder andere aandacht besteed aan versnelling van de woningbouw, betaalbaar en levensloopbestendig wonen, duurzaam bouwen, voorzieningen voor spoedzoekers en het nog meer toekomstbestendig maken van de bestaande woningvoorraad. Ook leggen we verbanden met (ruimtelijke) opgaven en regionale ambities die aanpalend zijn aan wonen (arbeidsmarkt, circulariteit en wonen met zorg).
Met de publicatie van een nationale Woon- en Bouwagenda dit voorjaar is een extra dynamiek ontstaan binnen ons regionale agendaproces. De minister zet stevig in op met name versnelling van de woningbouw en realisatie van voldoende betaalbare (sociale huur-) woningen. In dat kader is een “bod” vanuit de Achterhoek gedaan.

Kwaliteitsverbetering bestaande woningvoorraad
In het kader van de Baanbrekende aanpak verduurzaming bestaande woningbouw is het project One Stop Shop van start gegaan. Dit project voorziet in een systematische verduurzamingsaanpak van een aantal veelvoorkomende woningtypen in de Achterhoek. Ook is het project Samen Biobased Bouwen ontwikkeld. Dit is een ketenaanpak waarbij op Achterhoekse schaal agrarische productie van biobased grondstoffen, de mechanische verwerking daarvan en toepassing als bouwmateriaal worden gekoppeld.

Passende nieuwe woningen
Een aantal Achterhoekse gemeenten gaat in samenwerking met de Achterhoekse Wooncoöperatie meerdere locaties ontwikkelen om in totaal tot 200 nieuwe flexwoningen in kleine kernen te realiseren. Deze zijn bedoeld voor jongeren en ouderen die een sociale binding met die kern hebben. Het project ‘Gebied zoekt ondernemende bewoners’ betreft een pilot in Winterswijk om te kijken of in het buitengebied nieuwe woonfuncties met nieuwe typen bewoners mogelijk zijn. Daarbij zijn ook kleinschalige bedrijfsactiviteiten denkbaar.

Transformeren en slopen leegstaand vastgoed
In 2022 zijn de laatste twee projecten op het gebied van transformatie/herstructurering van kernwinkelgebieden opgestart. Hierdoor is de ambitie geslaagd om binnen de looptijd van de huidige Regio Deal in elke gemeente zo’n project te realiseren.

Focus 2023

Inzet op de SDG’s
We zetten in op vier SDG’s: Betaalbare en duurzame energie (SDG7), Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11), Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12) en Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17). In 2023 kijken we hoe we deze doelen kunnen verbinden aan de doelen en activiteiten van de thematafel. De focus ligt hierbij vooral op verduurzaming van de woningvoorraad en de omslag naar circulair bouwen.

Centrumvisie Dinxperlo

Regionale Woonagenda
Begin 2023 zal de regionale woonagenda ter besluitvorming worden voorgelegd aan de zeven gemeenteraden. De daarin genoemde uitdagingen en ambities krijgen hun verdere uitwerking vanaf 2023. Een belangrijke factor daarin zijn de sleutelprojecten, de thematafel zal projecten benoemen die helpen om de doelen van de regionale woonagenda (versneld) te behalen. Het definiëren en benoemen van deze projecten zal begin 2023 gebeuren, zodat later dat jaar de uitvoer van start kan gaan. De Achterhoekse woonmonitor, onderdeel van de Achterhoek Monitor biedt daarbij belangrijke ondersteuning voor keuzes en focus. De woonmonitor zal begin 2023 worden doorontwikkeld zodat we nog meer en adequatere informatie voorhanden hebben over de woningopgave en de vorderingen van de in de Woonagenda opgenomen doelstellingen.

De bestaande woningvoorraad is in 2030 meer toekomstbestendig
De One stop shop, uitgevoerd door Agem, is gestart met pilots en wordt in 2023 steeds verder uitgerold. Doel is om zoveel mogelijk particulieren te ondersteunen bij de verduurzaming van hun woning. Naast dit programma gaan we, in samenwerking met Circulaire economie & Energietransitie, de andere onderdelen van de Baanbrekende aanpak opstarten. Denk hierbij aan een collectieve warmte-aanpak en samenwerking met een bouwmarkt om doe-het-zelvers te helpen bij verduurzaming.

De in 2021 verkregen middelen uit het Volkshuisvestingsfonds voor drie gemeenten dragen bij om de particuliere woningvoorraad te verduurzamen in specifieke wijken.
In 2023 delen we de eerste ervaringen hiermee die we vervolgens kunnen gebruiken bij een volgende tranche van het Volkshuisvestingsfonds in 2023.

We gaan samen met partners aan de slag met het verbeteren van de levensloopbestendigheid van de bestaande woningvoorraad. Het project Heerlijk thuis in eigen Huis gaat hierover het gesprek aan met bewoners in drie deelnemende gemeenten. Ook in de woonzorgvisie komt levensloopbestendigheid van bestaande woningen in 2023 aan de orde.

Wonen en zorg
We gaan, samen met De Gezondste Regio, regionaal een integrale visie ontwikkelen op het gebied van wonen en zorg (gemeenten zijn dit verplicht per 1 januari 2024). Dit betreft diverse doelgroepen waarvan ouderen het grootste deel uitmaken. Met zorgpartijen wordt onder andere gesproken over concepten als collectieve woonvormen en woonzorgzones. We beseffen dat voor een houdbare zorg dit soort concepten en andere innovaties onmisbaar zijn.

Er zijn voldoende nieuwe betaalbare woningen verantwoord en adaptief met zoveel mogelijk circulaire bouwmethoden toegevoegd
In de Regionale Woonagenda worden de doelstellingen over de aantallen te bouwen woningen in 2023 vastgelegd. De gezamenlijke uitdaging is de realisatie van voldoende betaalbare woningen voor starters en senioren, maar ook voor bijzondere doelgroepen als arbeidsmigranten en statushouders. Flexwonen wordt algemeen gezien als een passende oplossing voor deze woonvraag. Het gaat hierbij om flexibele woonoplossingen die relatief snel en goedkoop kunnen worden gerealiseerd. Kenmerkend is het 'tijdelijke karakter' van de woning zelf, de bewoning of het gebruik van een locatie waarop de woning wordt geplaatst. In 2022 heeft de Achterhoekse Wooncoöperatie een project gestart voor flexwoningen voor met name jongeren in kleine kernen. In 2023 evalueren we dit project en ontwikkelen we tegelijkertijd een plan om flexwonen breder toe te passen. Flexwoningen zijn in aanleg duurzaam en circulair en worden veelal fabrieksmatig gebouwd.
Het project Samen Biobased Bouwen gaat in 2023 zorgen voor een kentering in het bouwen van voornamelijk stenen en glaswol naar houtbouw en toepassing van onder meer stro, bermgras en zonnekroon. Hiervoor worden in de Regionale Woonagenda de globale afspraken vastgelegd die in 2023 nader worden uitgewerkt. Het programma 'Het nieuwe Normaal' van CirkelStad gaat hierbij helpen. Dit wordt, zo mogelijk, samen met Cirkelregio de Achterhoek opgepakt.

In de periode 2023-2026 is een versnelling in de woningbouwproductie ingezet
De Achterhoek wil de komende jaren 11.5000 woningen bouwen. Om dit aantal te realiseren, werken we in 2023 verder aan een resultaatgerichte samenwerking. Om aan de ambitie te voldoen zullen we nog meer 'van dromen naar doen' moeten bewegen. Hierbij zullen gemeenten, woningbouwcorporaties en ondernemers beleid, processen en wensen op elkaar moeten afstemmen. Knelpunten zullen in alle openheid worden besproken zodat we samen tot oplossingen komen. Hierbij verkennen we de mogelijkheden van regionale samenwerking bij nieuwbouwplannen, zoals een gezamenlijke uitvraag voor een bepaald type 'fabriekswoning'. We benutten hierbij de expertise die hierover elders in het land al is opgedaan, zoals binnen het programma Bouwstroom van Aedes.

Vastgoed is daar waar mogelijk getransformeerd naar wonen
Waar vastgoed niet meer voor de oorspronkelijke functie gebruikt wordt, kan deze mogelijk in 'wonen' worden gewijzigd. Daarnaast worden onderling best practices van transformatie, zoals de centrumplannen uit afgelopen jaren, gedeeld.
We gaan ervaring opdoen met transformatie van vrijkomend agrarisch vastgoed naar wonen. Hierdoor verwachten we dat verschillende doelgroepen sneller een woning kunnen betrekken. We ontwikkelen en realiseren innovatieve en duurzame manieren van wonen en bouwen. Innovatie in de bouw kan helpen om de bouw te versnellen en het proces te verduurzamen. Om innovatie te stimuleren zal in samenwerking met Smart werken & Innovatie worden verkend wat de bouw nodig heeft. Door deel uit te gaan maken van het open innovatiesysteem en cross overs met andere sectoren mogelijk te maken kan het MKB in de regio makkelijker een volgende stap naar o.a. conceptueel en circulair bouwen nemen.

Circulaire Economie & Energietransitie

In 2030 wordt overgeschakeld naar hernieuwbare energie, worden minder primaire grondstoffen gebruikt, zijn emissies verminderd en is de biodiversiteit toegenomen

Ontwikkelingen 2022

Agro Food
De afgelopen periode hebben de regionale Agro Food partijen hun samenwerking verbeterd. Wageningen Universiteit werkt aan een regionale strategie met de Achterhoek, nu zij eigenaar blijft van proefboerderij De Marke. Het thema circulaire landbouw is verbreed naar duurzame voedselsystemen, daarvoor zijn contacten gelegd met nieuwe netwerken in de regio, waaronder Achterhoek Food. Voor de monitoring en sturing van emissies, specifiek stikstof, is gestart met het innovatieve concept voor stikstofmonitoring op bedrijfsniveau. Dit wordt komend jaar opgeschaald en heeft al tot belangstelling geleid van onder andere de minister van Stikstof en Natuur en het ministerie LNV.

Circulaire bouw & infra
Er zijn goede stappen gezet op het gebied van hernieuwbare grondstoffen, zogenaamde biogrondstoffen. In 2030 moet het gebruik van primaire grondstoffen met 50% zijn gereduceerd. Partijen uit agrosector, maakindustrie en bouwwereld zijn een ketensamenwerking gestart met het project Samen Biobased Bouwen. Ze gaan aan de slag om regionaal (meer) biogrondstoffen te telen, te verwerken en toe te passen. Dat kunnen reststromen of nieuwe gewassen zijn.
Er is een verkenning gestart voor de inventarisatie en verwerking van reststromen bij bedrijven en er zijn ervaringen opgedaan op twee bedrijventerreinen. Er wordt nog gewerkt aan een regiobrede opschaling waarin vooral de verwaarding van reststromen een uitdaging is.

Energietransitie
Er is zowel gekeken naar de warmtetransitie als naar richtingen om de energietransitie te versnellen. Er is een onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van een Energie Expertise Centrum, gericht op ondersteuning aan bedrijven in de energietransitie. Dat bouwt voort op het project Achterhoek Onderneemt Duurzaam. Een soortgelijke aanpak is voor de agrarische sector ontwikkeld, in samenwerking met Wageningen Universiteit en andere partners. Naast technische maatregelen werkt Agem aan een vernieuwend concept waarmee lokaal geproduceerde hernieuwbare energie wordt gekoppeld aan lokale consumenten, onder de noemer betaalbare Streekenergie.

Biodiversiteit
Biodiversiteit is een thema dwars door de ontwikkelingen zoals hiervoor beschreven heen. De Achterhoek kent actieve boeren van de stichting Caring Farmers op dat gebied, die onlangs eerste werden in de Duurzame 100 van dagblad Trouw. Daarnaast wordt in het Markemodel gewerkt aan belonen van diensten en natuurdoelen. Bij het bezoek aan de Floriade heeft architect Nico Wissink aandacht gevraagd voor natuurinclusief bouwen en biodiversiteit in de bebouwde omgeving, zoals vergroening van wijken en bedrijventerreinen.

Focus 2023

Inzet op de SDG's
Circulariteit en verduurzaming is een element in verschillende maatschappelijke opgaven, zoals gebruik van natuurlijke grondstoffen, energietransitie, duurzame productie en consumptie, transitie landelijk gebied én de vraag naar personeel. De focus is gericht op Betaalbare en duurzame energie (SDG 7) en Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12), door te werken aan Industrie, innovatie en infrastructuur (SDG 9). In de thematafel vervolgen we het gesprek dat we afgelopen jaar zijn gestart over hoe we hiermee aan de slag gaan. Daar wordt grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland in meegenomen. We benutten de cross-overs met andere tafels om innovaties en ontwikkelingen te delen en samen te versnellen, zodat ze breed toegepast worden in onze woon-, werk- en leefomgeving en bijdragen aan brede welvaart. Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17) is daarbij vanzelfsprekend nodig.

Agro Food
In ons voedselsysteem komen verschillende uitdagingen samen op het gebied van klimaat, water, stikstof en biodiversiteit. De landbouw van de toekomst zal er anders uitzien. Daar werken we aan met innovatie en we stellen ons ook nadrukkelijk het doel om innovaties in de praktijk te brengen (SDG 9) en deze slim te benutten voor de transitie in het landelijk gebied. Dat doen we met boeren van 'onderop' en meer nog dan voorheen samen met ketenpartners en overheden. De inzet is ons voedselsysteem te verduurzamen met een gezonde bodem voor gezond voedsel in een gezonde leefomgeving en met een gezond toekomstperspectief (SDG 12). In de uitwerking benutten we

Werken aan Toekomstgerichte Erven Achterhoek (WATEA)

Huis van de Toekomst op de Dutch Design Week (o.a. WAM & VanDuren Bouwgroep)

de crossovers met De Gezondste Regio voor gezonde voeding met lokale producten en met Smart werken & Innovatie voor het samenwerken in open innovatie en met de maakindustrie.

- Vernieuwende concepten en innovaties voor kringlooplandbouw en duurzame productiesystemen uitwerken met aandacht voor klimaat, gezonde voeding en een gezonde agrarische sector.
- Experimenteren met agrariërs en loonwerkers en kennis over (nieuwe) teeltgewassen die worden verwerkt tot biobased bouwmaterialen delen met maak- en bouwindustrie.
- Versterken van de regionale experimenteeraanpak met proefboerderij De Marke, proeftuinen, netwerken en andere regio's om innovatie en toepassing daarvan te versnellen.
- Bijdragen aan een transitie pad voor de agrarische sector, met aandacht voor de verschillende vormen van landbouw in onze regio.

Circulaire bouw & infra

In de bouw en infra werken we verder aan de grondstoffentransitie door de overstap naar biogrondstoffen te maken. Dit is een cross-over met de agrosector, maakindustrie en partijen in de bouw. Het gaat over de SDG's die gericht zijn op innovatie (SDG 9), duurzame steden (SDG 11) en verantwoorde productie (SDG 12). Diverse regionaal actieve partijen hebben hun krachten gebundeld in een ketensamenwerking. Andere partijen en initiatieven haken daarop aan om ontwikkeling en toepassing van biobased bouwproducten te versnellen. In het komende jaar is de aandacht gericht op:

- De vraag naar en opschaling van het gebruik van biogrondstoffen en reststromen stimuleren met voorbeelden, kennisdeling en wegnemen van belemmeringen.
- Circulair inkopen en vernieuwend opdrachtgeverschap stimuleren bij gemeenten en woningbouwcorporaties.
- Vernieuwende aanpak en concepten om materiaal- en installatiegebruik te reduceren en te verduurzamen in ontwerp, productie en bouw op en rondom bedrijventerreinen.
- Scholing en training op het gebied van circulaire economie en energietransitie.

Energietransitie

De urgentie van de energietransitie is het afgelopen jaar in een nieuw daglicht komen te staan. De zorg rond beschikbaarheid en betaalbaarheid van energie als gevolg van geopolitieke ontwikkelingen onderstreept het belang van een regionale aanpak. De focus voor de thematafel blijft liggen op zelfvoorziening in energie, energiebesparing en op versnellen van de energietransitie. Er zijn vernieuwende oplossingen nodig om op bedrijfsniveau en lokaal te verduurzamen. Voor de inwoners met een eigen woning die willen verduurzamen loopt de pilot One Stop Shop, uitgevoerd door Agem. Technisch is er veel mogelijk, in de cross-over met Wonen & Vastgoed onderzoeken we wat mogelijk en nodig is om die aanpak te versnellen en regiobreed op te schalen (SDG 7).

- Vernieuwende (coöperatieve) concepten en ondersteuning bieden voor innovaties en lokale energiegemeenschappen voor inwoners en ondernemers.
- De programmatische aanpak voor woningverduurzaming met de bouw- en installatie sector stimuleren om regionaal verduurzamen van woningen verder te versnellen (zie bij bouw & infra).
- Aandacht voor het onderwijs- en arbeidsmarktvraagstuk rondom de energietransitie in het belang van voldoende en goed geschoold personeel, in samenwerking met Onderwijs & Arbeidsmarkt.

Biodiversiteit

We richten ons op het 'laaghangend fruit' voor het versterken van biodiversiteit in regionaal verband. We willen bedrijven, overheden, maatschappelijke organisaties, burgers en kennisinstellingen enthousiasmeren om aan de slag te gaan met biodiversiteitsherstel, dan wel gunstige omstandigheden helpen organiseren. De partners in de Achterhoek worden bevraagd in samenwerking met de opleidingsinstituten. Bij nieuwe ontwikkelingen, projecten en andere initiatieven vragen we aandacht voor herstel van biodiversiteit, bijvoorbeeld in vergroening van de gebouwde omgeving en overgang naar het landelijke gebied. Kennis en innovatie zijn onmisbare succesfactoren voor biodiversiteitsherstel. Daarom verzamelen we voorbeelden, leren we van ervaringen en delen we verhalen om te inspireren.

Gezondste Regio

Achterhoekers zijn in 2030 samen langer gelukkig en gezond

Ontwikkelingen 2022

De thematafel werkt aan de twee subdoelstellingen preventie en zorginnovatie. Het regiobeeld, de regiovisie, het Preventieakkoord Achterhoek in samenhang met het Regionaal Beweeg- en Sport Akkoord zijn daarbij de koersdocumenten. Om te komen tot slimmere zorg en het voorkomen van ziekten is anders financieren, monitoren en organiseren van zorg noodzakelijk. Door onze doelstellingen te koppelen aan de SDG's ontstaat ook een integrale samenhang met andere thematafels en doelstellingen. Uiteraard is Goede gezondheid en welzijn (SDG3) de meest kenmerkende, waarbij Eerlijk werk en economische kansen (SDG 8) en Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11) belangrijke voorwaardelijke doelstellingen zijn. En Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17) is vanzelfsprekend nodig.

Achterhoek Gezond
In 2022 is Achterhoek Gezond verder uitgewerkt. Het is een beweging naar gezondheid die gezamenlijk wordt opgesteld, bekrachtigd en uitgevoerd, inhoudelijk gebaseerd op population health management. Achterhoek Gezond zorgt ervoor dat we van ambitieniveau naar uitvoering komen. Tegelijkertijd is ingezet op bewustwording van gezondheid bij inwoners, professionals en bestuurders. In 2022 is het gezamenlijke Manifest vastgesteld met daarin acht beloftes waar we voor staan en waar we naar streven. Er zijn vier ontwikkelplekken in de Achterhoek gekozen waar samen de beweging naar meer gezondheid wordt vormgegeven.

Zorginnovatie
De Technologie en Zorg Academie stimuleert het gebruik van zorgtechnologie in de Achterhoek. De verdiepende Achterhoek Monitor Achterhoek Gezond biedt veel informatie met de populatiemonitor, deze geeft inzicht in de gezondheid van de populatie en de kwaliteit en kosten van de zorg (triple aim). Er zijn in 2022 eerste stappen gezet voor het opzetten van een regionale data-infrastructuur voor gezondheid (GERDA).

Preventie
Met verschillende interventies is in 2022 ingezet op preventie. Het project Digivaardige Achterhoekers is bedoeld om mensen digivaardiger te laten worden waardoor ze ook meer regie over hun leven en gezondheid zullen ervaren. Het project Fit veur Altied verhoogt de fitheid en gezondheid van de beroepsbevolking in de Achterhoek. Welzijn op recept verstevigt de verbinding tussen sociaal domein, welzijn, thuiszorg en huisartsen. Hierdoor worden bepaalde zorgvragen anders en beter beantwoord. De Achterhoek Rookvrij Challenge vanuit het project Achterhoek Rookvrij daagt bedrijven en organisaties uit om nog meer plekken rookvrij te maken. Zo ondersteunen we inwoners die willen stoppen met roken.

Focus voor 2023

Achterhoek Gezond

Achterhoek Gezond is de beweging van waaruit de zorginnovatie en preventie worden opgepakt. Oplossingen voor problemen in de zorg zijn niet alleen te vinden op het terrein van de gezondheidszorg, ook wonen, fysieke leefomgeving, onderwijs, werk, sport en meedoen dragen er in sterke mate aan bij hoe gezond mensen zich voelen en hoeveel zorg zij nodig hebben. Dat vraagt om een brede, integrale visie op gezondheidszorg zoals die vanuit Achterhoek Gezond wordt uitgewerkt. Ook de landelijke beleidskaders, zoals het Integraal Zorg Akkoord (IZA) bieden veel kansen om dit als regio op te pakken.

Zorginnovatie

- Populatiegerichte aanpak en bekostiging van Achterhoek Gezond verder uitwerken in de vier ontwikkelplekken. Belangrijke thema's daarbij zijn weerbaar opgroeien, veerkrachtig oud worden en mentaal gezond leven. Waarbij anders organiseren, monitoren en financieren belangrijke randvoorwaarden zijn.
- Achterhoek Monitor de Gezondste Regio (de populatiemonitor) doorontwikkelen en ook het meer gezamenlijk gaan duiden van de informatie. Doorgaan met het ontwikkelen van een regionale data-infrastructuur voor gezondheid (GERDA). En de domeinoverstijgende monitoring die nodig is voor Population Health Management binnen Achterhoek Gezond verder opzetten en uitvoeren.

Preventie

- Het verder uitwerken van een regionale preventiestructuur zodat preventie steeds meer vorm krijgt in de regio én in samenhang met andere sectoren zoals wonen, werk, sport en cultuur. Waarbij de uitvoering vooral lokaal zal plaatsvinden en inwoners uitnodigt tot gezond gedrag.
- Om Achterhoekers zelf (langer) verantwoordelijk voor hun gezondheid te laten zijn, is het nodig om Eigen Regie van inwoners te versterken. Ook het zorgen voor elkaar (waaronder mantelzorg) is daarbij een onderwerp. Naast de al lopende projecten zoals Welzijn op Recept en Digivaardige Achterhoekers gaan we inzetten op een project/programma dat ook de urgentie van de beweging naar gezondheid goed naar voren brengt. Uiteraard kan dit niet zonder inwoners zelf hierbij te betrekken.
- Intensiveren van de afstemming en samenwerking met andere thematafels, gericht op het organiseren van domeinoverstijgende preventie en meer gezondheid voor inwoners. Zoals het verder versterken van voorzieningen rondom wonen en zorg, met concepten als collectieve woonvormen en woonzorgzones. Woningen die veiligheid, zorg en sociale verbinding bieden. Daarbij wordt specifiek gedacht aan Onderwijs & Arbeidsmarkt en Wonen & Vastgoed.

Concept jaaragenda Achterhoek Raad 2023

Op basis van de stand van zaken in november 2022

Maand	Inhoudelijk	Overig
april	• Update N18 • Update Noordelijke aftakking Betuweroute • Regionale woonagenda: o.a. wonen en zorg • Achterhoek verbindt energie • Ruimtelijke trajecten	• Regio Deal
september	• Snelle fietsverbindingen • Regionale preventiestructuur en effecten hiervan op inwoners. • Positionering arbeidsmarkt en Onverwachte Hoek • Open innovatiesysteem	• (her)benoeming leden Achterhoek Board
december	• Uitvoeringsplan 2024 • Update N18 • Ontwikkelingen SDG regio Achterhoek • Ontwikkelingen arbeidsmarkt (o.a. Gelrepact)	• Achterhoek Monitor

Oplage 150

Fotografie: o.a. Ilse Dekker, Theo Kock, Ron Rensink, Ruth van Schriek/Agio, Carlo Stevering, provincie Gelderland. Vormgeving: Frans Hesselink. 8RHK ambassadeurs, december 2022.